

با نام و یاد خدا

سوالات درس به درس

کتاب تاریخ

کلاس یازدهم انسانی

تهیه شده توسط وبسایت [بتافایل](#)

سوالات متن تاریخ یازدهم انسانی / درس اول

۱. گونه های مختلف منابع تاریخ ایران دوره اسلامی تا پایان عصر صفوی را نام ببرید؟

پاسخ: ۱- منابع غیر نوشتاری

۲- مراجع و منابع نوشتاری.

۲. منابع غیر نوشتاری تاریخ ایران دوره اسلامی تا پایان عصر صفوی شامل چه می باشد؟

پاسخ: ۱- محوطه ها و بناهای تاریخی

۲- ابزارها و وسایل دست ساخته انسان

۳- آثار شفاهی

۳. نمونه هایی از محوطه ها و بناهای تاریخی را به عنوان منابع تاریخی نام ببرید؟

پاسخ: مکان های تاریخی مثل غار حرا، کوه احد و یا دشت چالدران هر کدام به عنوان بستر وقوع یک رویداد تاریخی به شمار می روند. آثار و بناهای تاریخی مانند میدان نقش جهان، مسجد گوهرشاد و به طور کلی آثار ساختمانی و معماری نظیر کاخ ها، کاروان سرا ها، قلعه ها و برج ها، زیارتگاه ها، مقبره ها، پل ها و جاده ها، آب انبارها، مساجد و کلیسا ها، معابد و خانقاه ها، بنادر و اسکله ها و روستاها و شهرهای قدیمی

۴. محوطه ها و بناهای تاریخی چه کمکی به مورخان می کنند؟

پاسخ: مورخان را در زمینه فهم عمق تر و بازسازی دقیق تر گذشته ها کمک می کنند.

۵. نمونه هایی از ابزارها و وسایل دست ساخته انسان را به عنوان منابع تاریخی نام ببرید؟

پاسخ: انواع پوشاک، جواهرات، ابزارهای کشاورزی، ظروف، وسایل حمل و نقل، اشیای هنری مثل مجسمه ها، تابلوهای نقاشی، سازهای موسیقی، جنگ افزارها، وسایل خانگی.

۶. تمام دست ساخته های انسانی بازمانده از گذشته گواه بر چیست؟

پاسخ: گواه روشنی بر نوع فرهنگ و طرز تفکر و چگونگی عقاید و آداب و رسوم پیشینیان ما هستند.

۷. ابزارها و وسایل دست ساخته انسان در قمر و چه دانش هایی قرار می گیرند؟

پاسخ: در قلمرو دانش هایی چون باستان شناسی، معماری و هنر.

۸. مطالعه آثار شفاهی چه کمکی به مورخان می کند؟

پاسخ: کمک زیادی به شناخت فرهنگ، آداب و رسوم و سنت های اجتماعی و طبقات مختلف مردم در ادوار مختلف می کند

۹. آثار شفاهی شامل چه مواردی می‌باشند؟

پاسخ: افسانه‌ها و اساطیر اقوام در دوره‌های مختلف تاریخی، خاطرات شفاهی، انواع مختلف ادبیات عامیانه، اعم از داستان‌های تاریخی، قهرمانی، اخلاقی و تخیلی، گونه‌های متفاوت مثل‌ها، لطیفه‌ها و انواع شعر، نظیر دوبیتی، تصنیف، ترانه و لالایی.

۱۰. مهم‌ترین گونه‌های مراجع و منابع مکتوب تاریخ اسلام و ایران دوران اسلامی را نام ببرید؟

پاسخ: ۱- کتاب‌های تاریخی

۲- سفرنامه‌ها

۳- نوشته‌های جغرافیایی

۴- ادبیات و متون ادبی

۵- سیاست‌نامه‌ها و اندرز‌نامه‌ها

۶- سایر نوشته‌ها.

۱۱. انواع مختلف کتاب‌های تاریخی تألیف شده در دوران اسلامی را نام ببرید؟

پاسخ: ۱- تاریخ‌های عمومی

۲- تاریخ‌های محلی

۳- تاریخ‌های سلله‌ای

۴- تک‌نگاری

۵- تاریخ‌های منظوم.

۱۲. ویژگی‌های تاریخ‌های عمومی دوران اسلامی را بنویسید؟

پاسخ: مولفان این دسته از آثار، تاریخ جهان را از آفرینش عالم آغاز می‌کردند و سپس به شرح زندگی حضرت آدم و دیگر پیامبران می‌پرداختند. پس از آن تاریخ اساطیری ایران را از کیومرث آغاز و تا پایان دوره ساسانیان ختم می‌کردند. در ادامه رویدادهای تاریخ اسلام و سلسله‌های ایرانی را تا زمان حیات خود شبت و ضبط می‌کردند.

۱۳. مهم‌ترین و مشهورترین تاریخ عمومی را نام ببرید؟

پاسخ: تاریخ طبری تألیف محمدبن جریر طبری.

۱۴. انگیزه اصلی نویسندگان کتاب‌های تاریخ‌های محلی چه بود؟

پاسخ: شبت و ضبط رویدادهای تاریخی، بیان ویژگی‌های جغرافیایی و اقتصادی و نگارش زندگی‌نامه مفاخر و مشاهیر محلی بوده است.

۱۵. معروف‌ترین اثر تاریخی محلی را ذکر کنید؟

پاسخ: تاریخ سیستان از مؤلفی ناشناخته، در موضوع تاریخ سیستان از ایام قدیم تا سال ۷۲۵ ق.

۱۶. هدف از نگارش تاریخ های سلسله ای چه بود؟

پاسخ: فرمان روایان بزرگ و کوچک به منظور ثبت و ضبط رویداد های دوران خود معمولاً افراد ادیب و دانشمند را تشویق و مأمور به تدوین این رویدادها می کردند.

۱۷. مشهورترین ترین نمونه تاریخ های سلسله ای را نام ببرید؟

پاسخ: کتاب تاریخ بیهقی اثر ابوالفضل بیهقی.

۱۸. تاریخ نگاری به صورت تک نگاری از چه زمانی و باجه هدفی مرسوم شد؟

پاسخ: از دوره تیموریان به بعد مرسوم شد. در این نوع تاریخ نگاری مؤلفان عموماً به اشاره فرمانروا، تاریخ زندگی او را به صورت متمرکز و ویژه مورد توصیف و ثبت و ضبط قرار می دادند.

۱۹ مشهورترین تک نگاری تاریخی را نام ببرید؟

پاسخ: عجائب المقدور فی نوائب تیمور (زندگی شگفت آور تیمور) تألیف ابن عربشاه درباره تیمور.

۲۰ سرودن منظومه های حماسی و تاریخی در ایران از چه زمانی رواج و رونق بسیاری یافت؟

پاسخ: دوره مغولان

۲۱ برجسته ترین منظومه حماسی و تاریخی را نام ببرید؟

پاسخ: شاهنامه حکیم ابوالقاسم فردوسی.

۲۲. سفرنامه های چه اطلاعاتی درباره تاریخ ایران دوران اسلامی به دست می دهند؟

پاسخ: سفرنامه ها اطلاعات مفیدی از زندگانی اجتماعی مردم ایران ارائه می کنند که در دیگر منابع کمتر دیده می شوند. بسیاری از جهان گردان گنجینه ای از اخبار و اطلاعات بسیار با ارزش از تاریخ اجتماعی و فرهنگی و جغرافیای تاریخی سرزمین هانی را که دیده اند از جمله ایران به صورت سفرنامه ارائه داده اند.

۲۳. متون جغرافیایی چه نوع اطلاعاتی از گذشته ارائه می دهند؟

پاسخ: اطلاعات بسیار با اهمیتی درباره آداب و رسوم، فرهنگ، نوع معیشت، آب و هوا، وضعیت اقتصادی، وضعیت نظامی، راه ها، کالاهای، قلعه ها، برج ها، بندرها، رود ها و دریاها، پایتخت ها، ادیان و اعتقادات، نژاد و زبان و حدود و سرحدات و مرزهای سرزمین ها و حکومت های محلی ارائه می دهند.

۲۴. نمونه ای از نوشته ها و کتاب های جغرافیایی نام ببرید؟

پاسخ: کتاب هایی با عنوان مشترک المسالک و الممالک تألیف نویسندگان مختلف از جمله ابن خردادبه.

۲۵. کدام یک از شاعران در شعر های خود به خوبی اوضاع سیاسی، اجتماعی و فرهنگی زمان خود را نقد کرده

اند؟

پاسخ: بسیاری از شاعران مانند انوری، شاعر دوره سلجوقی در قصیده نامه اهل خراسان، سعدی در بوستان و گلستان و حافظ در دیوانش.

۲۶. کتاب های سیاست نامه ای حاوی چه موضوعاتی می باشند و چه اطلاعاتی را ارائه می دهند؟

پاسخ: موضوعاتی درباره شیوه کشورداری و مناسبات حکومت و مردم اند و اطلاعات سودمندی در خصوص چگونگی اداره کشور و تشکیلات و نهاد های اداری، اقتصادی، نظامی و فرهنگی ارائه می دهند.

۲۷. برجسته ترین کتاب سیاست نامه متعلق به کیست؟

پاسخ: سیاست نامه خواجه نظام الملک توسی، وزیر مقتدر عصر سلجوقی.

۲۸. اندرز نامه ها بیشتر به چه مسائلی می پردازند و مشهورترین اندرز نامه را نام ببرید؟

پاسخ: به اخلاق کشورداری و مناسبات اخلاقی فرمانروا و مردم می پردازند. از نمونه های مشهور اندرزنامه ها، می توان به قابوس نامه، نوشته عنصر المعالی در قرن پنجم هجری اشاره کرد.

۲۹. به جز منابع نوشتاری ذکر شده، نمونه های دیگر منابع نوشتاری را ذکر کنید؟

پاسخ: ۱- تألیفات تحت عنوان طبقات، انساب و فرهنگ نامه های زندگینامه ای

۲- اسناد برجای مانده از دیوان های حکومتی سلسله ها نظیر فرمان ها، معاهدات سیاسی، اسناد اقتصادی و فرهنگی و منشآت (نامه ها)

۳- متون تقویمی و گاه شماری، متون فلسفی و کلامی و فقهی، متون اخلاقی و سایر تألیفات علمی

۴- نوشته های وی سکه ها نیز اطلاعات مفیدی درباره اوضاع سیاسی، اجتماعی، مذهبی، اقتصادی و هنری سلسله های حکومتی و نام پادشاهان ارائه می دهند.

سوالات متن تاریخ یازدهم انسانی / درس دوم

۱. مورخان ۱۱۶۳ یک گزارش تاریخی رو به رو می شوند چه کاری انجام می دهند؟

پاسخ: آن را اعتبار سنجی می کنند و به نقد آن می پردازند.

۲. نقد یک خبر تاریخی که در حقیقت همان اعتبار سنجی و بررسی اصالت خبر محسوب می شود، در چند مرحله انجام می شود؟

پاسخ: ۱- سنجش اعتبار و نقد روایت کننده

۲- سنجش اعتبار و نقد و بررسی گزارش ها و منابع تاریخی.

۳. در مرحله سنجش اعتبار و نقد روایت کننده پژوهشگران چه مواردی را مورد بررسی قرار می دهند؟

پاسخ: در این مرحله، پژوهشگران و مورخان موضوعاتی نظیر ویژگی های هویتی روایت کننده خبر، محل تولد و زندگی، گرایش فکری، مذهبی و سیاسی و جایگاه علمی او را مورد بررسی قرار می دهند. همچنین پژوهشگران سعی می کنند که علائق و انگیزه های راوی را در بیان یک خبر مورد بررسی قرار دهند و اندیشه و مقصود او را فهم و کشف نمایند.

۴. در مرحله سنجش اعتبار و نقد روایت کننده، کار مورخان چیست؟

پاسخ: یکی از کارهای مورخان در نقد روایت کننده این است که چه فاصله زمانی و مکانی بین راوی و خبر وجود دارد. یعنی، روایت کننده خود مستقیماً شاهد وقوع رویدادی بوده و یا خبر آن را از دیگران نقل کرده است. بدیهی است ارزش و اعتبار خبری که راوی آن خود به طور مستقیم شاهد رویداد بوده به مراتب از خبری که روایت کننده آن از دیگران نقل کرده بیشتر است.

۶. چرا در گذشته، برخی از مورخان مانند مسعودی از نزدیک مکان رویدادها را مورد مطالعه قرار می دادند؟

پاسخ: برای بررسی درستی و یا نادرستی برخی از اخبار و گزارش های تاریخی.

۷. معیارهای سنجش اعتبار منابع تاریخی را نام ببرید؟

پاسخ: ۱- مطابقت با عقل

۲- مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد

۳- مطابقت با نتایج تحقیقات باستان شناسی

۴- سنجش گزارش ها براساس زمان و مکان

۵- اعتبار سنجی با تکیه بر دستاوردهای علوم تجربی

۶- اعتبار سنجی به کمک دستاوردهای سایر علوم انسانی.

۸. کدام یک از مورخان برای سنجش اخبار از معیار عقل بهره می بردند؟

پاسخ: یعقوبی، مقدسی، ابن مسکویه، بیهقی و ابن اسفندیار عدم مطابقت یک روایت تاریخی با عقل را، دلیلی بر بطلان و نادرستی آن می دانستند.

۹. نتایج تحقیقات علمی باستان شناسان بر روی محوطه ها، بناها و آثار گوناگون تاریخی چه کمکی به مورخان می کند؟

پاسخ: به مورخان کمک می کند که اخبار و مندرجات کتاب های تاریخی را به دقت ارزیابی کنند.

۱۰. چرا سنجش گزارش های تاریخی براساس زمان و مکان مهم می باشد؟

پاسخ: زمان و مکان دو رکن مهم یک رویداد تاریخی اند. خبر و روایتی که فاقد زمان و مکان دقیق و مشخص باشد از اصالت و اعتبار کافی برخوردار نیست.

۱۱. نقش دستاوردهای علوم تجربی در اعتبار سنجی داده های تاریخی را بیان کنید؟

پاسخ: همخوانی یا عدم همخوانی یافته های علوم تجربی با داده های تاریخی می تواند روش مفیدی در تعیین اصالت و اعتبار گزارش های تاریخی باشد و یا اعتبار آنها را مورد تردید قرار دهد.

۱۲. پژوهش ها و داده های کدام علوم انسانی دستاوردهای ارزشمندی را بیش روی مورخان قرار می دهند؟

پاسخ: علوم نظیر جامعه شناسی تاریخی، جغرافیای تاریخی، دیرینه شناسی، اسطوره شناسی، زبان شناسی، خط شناسی، نسخه شناسی، نشانه شناسی، مردم شناسی، بوم شناسی.

۱۳. انواع روش های تاریخ نگاری را نام ببرید؟

پاسخ: ۱- تاریخ نگاری روایی ۲-تاریخ نگاری ترکیبی ۲- تاریخ نگاری تحلیلی.

۱۴. تاریخ نگاری روایی به چه نوعی از تاریخ نگاری گفته می شود؟

پاسخ: به نوعی از تاریخ نگاری گفته می شود که مورخ روایت های مختلف و متعدد درباره ک موضوع واحد را با ذکر اسناد ذکر می کند.

۱۵. مهم ترین ویژگی تاریخ نگاری روایی چیست؟

پاسخ: این بود که تاریخ نگاران هیچ گونه دخل و تصرفی در روایت ها نمی کردند و عینا آنها را ذکر می کردند.

۱۶. کاربرد تاریخ نگاری روایی چه بود؟

پاسخ: این نوع تاریخ نگاری در آغاز برای ثبت و ضبط سخنان و سیره پیامبر و صحابه ایشان به کار گرفته می شد، ولی بعدها برای ثبت وقایع دوران های بعدی نیز از این روش استفاده شد.

۱۷. برجسته ترین چهره تاریخ نگاری روایی را نام ببرید؟

پاسخ: محمد بن جریر طبری.

۱۸. مهم ترین عیب تاریخ نگاری روایی چه بود؟

پاسخ: نویسندگان به دور از هر گونه نقد و انتقاد، هیچ نظری درباره راستی و نادرستی خبر ارائه نمی دهند.

۱۹. چرا برخی مورخان دور بودن تاریخ نگاری روایی را از هر گونه نقد و انتقاد، امتیازی بزرگ می دانند؟

پاسخ: زیرا مورخان بعدی با مجموعه ای از اخبار گوناگون درباره یک موضوع روبه رومی شوند و با به دست آوردن مدارک و اسناد کافی درباره اصل خبر قضاوت می کنند.

۲۰. روش تاریخ نگاری ترکیبی چگونه است؟

پاسخ: در این روش مورخ به جای ذکر همه روایات درباره یک موضوع، با مطالعه و مطابقت همه روایت ها، یک گزارش واحد از آنها تنظیم می کند. در این روش مورخ ناچار به گزینش و انتخاب است و امکان دارد برخی از جنبه های خبر از چشم او دور بماند.

۲۱. روش تاریخ نگاری ترکیبی از چه زمانی متداول شد و برجسته ترین چهره های این سبک از تاریخ نویسی را

نام ببرید؟

پاسخ: از اواخر قرن سوم هجری. از برجسته ترین چهره های این سبک می توان به بالذری صاحب کتاب فتوح البلدان و دینوری نویسنده کتاب اخبار الطوال اشاره کرد.

۲۲- روش تاریخ نگاری تحلیلی چگونه است؟

پاسخ: در این روش، مورخ با بررسی موشکافانه تمام اخبار و روایت های مربوطه ک رویداد و نقد آن ها، اقدام به تحلیل و تفسیر علل، آثار و پیامدهای آن واقعه می نماید.

۲۳. برجسته ترین آثاری که به شیوه تاریخ نگاری تحلیلی تألیف شده است را نام ببرید؟

پاسخ: تجارب الأمم ابوعلی مسکویه و تاریخ بیهقی و مروج الذهب مسعودی

۲۴- مورخان در دوران اسلامی، گزارش ها و نوشته های خود را به چند روش تنظیم و ارائه می کردند؟

پاسخ: ۱- روش سال شماری ۲- روش موضوعی.

۲۵. در روش سال شماری، مورخان چگونه حوادث را می نوشتند؟ مثال بزنید.

پاسخ: حوادث به ترتیب زمان وقوع نوشته می شدند. مثلاً طبری در ذیل حوادث سال ۶۱ ق وقایع محرم و عاشورا را گزارش می کند.

۲۶. در روش موضوعی، مورخان چگونه حوادث را می نوشتند؟ یک نمونه مثال بنویسید.

پاسخ: یک موضوع خاص محور تاریخ نگاری قرار می گیرد. موضوع می تواند یک شهر، جنگ ها یا طبقاتی از مردم مثل شعرا یا اطباء باشد. مثال: کتاب مروج الذهب و معادن الجواهر، نوشته علی بن حسین مسعودی.

